

Evropská komise

Rue de la Loi / Wetstraat 200

B-1049 Brusel

Belgie

v Praze dne 19. září 2018

Věc: Podezření na porušení unijních předpisů, konkrétně porušení čl. 61 nařízení (EU, Euratom) 2018/1046 a porušení čl. 57 nařízení (EU, Euratom) č. 966/2012

I.

Transparency International – Česká republika, o.p.s. (dále jen „TI“) je nevládní nezisková organizace sledující stav korupce v České republice. TI se snaží svou činností aktivně přispívat k jejímu omezení, přičemž se zaměřuje na prosazování systémových změn v oblasti veřejné správy a legislativy nejen na národní úrovni a klade důraz na hospodárné, účelné a efektivní hospodaření s veřejnými prostředky. TI patří k mezinárodní síti nevládních organizací Transparency International, která v problematice korupce jako jediná zapojuje trojici - občanská společnost, podniky i vládní instituce.

II.

S ohledem na níže uvedené skutečnosti má TI důvodné podezření, že v důsledku nečinnosti příslušných vnitrostátních orgánů České republiky (dále jen „ČR“) v minulosti docházelo a i nadále dochází k soustavnému porušování předpisů Evropské unie (dále jen „EU“) a ČR, neboť příslušné vnitrostátní orgány v rozporu s požadavky unijních předpisů doposud nepřijaly vhodná opatření zamezující střetu zájmů Ing. Andreje Babiše, současného předsedy vlády ČR a v minulosti ministra financí ČR.

Ing. Andreje Babiše je možné považovat za tzv. jinou osobu podílející se na plnění rozpočtu ve smyslu čl. 61 odst. 1 nařízení (EU, Euratom) 2018/1046, a to s ohledem na jeho postavení jako člena vnitrostátního orgánu ČR, konkrétně člena vlády ČR (předsedy vlády a v minulosti ministra financí).

Ing. Andrej Babiš je zároveň tzv. skutečným majitelem ve smyslu čl. 3, bod 6, písm. b), bodů i) a iv) směrnice (EU) 2015/849 ve vztahu ke společnosti AGROFERT, a.s., tj. řídicí společnosti koncernu AGROFERT, a to prostřednictvím svěřenských fondů, ve kterých je zakladatelem a zároveň obmyšleným. Součástí koncernu AGROFERT jsou rovněž

společnosti čerpající dotace mimo jiné v rámci projektů financovaných z tzv. Programu rozvoje venkova ČR, který je hrazen z finančních prostředků Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova.

Porušení čl. 61 odst. 1 nařízení (EU, Euratom) 2018/1046, resp. čl. 57 odst. 1 nařízení (EU, Euratom) č. 966/2012, spatřuje TI v tom, že s ohledem na hospodářský zájem Ing. Andreje Babiše nelze vyloučit, že v minulosti došlo a i nadále dochází ke vzniku střetu zájmů Ing. Andreje Babiše jako tzv. jiné osoby podílející se na plnění rozpočtu se zájmy EU, a je tím ohroženo nestranné a objektivní rozhodování o přidělení finančních prostředků EU na národní úrovni. Tuto nečinnost příslušných vnitrostátních orgánů vnímá TI jako závažný nedostatek v systému řízení a kontroly operačních programů financovaných z rozpočtu EU, které ohrožují finanční prostředky EU již vynaložené na operační programy, které byly a jsou dotčeny existencí střetu zájmů Ing. Andreje Babiše.

Z pohledu národní legislativy dále dochází k porušení § 4c zákona č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Zákon o střetu zájmů“), který zakazuje poskytovat dotace obchodním společnostem, ve kterých veřejným funkcionářem ovládaná osoba vlastní podíl přesahující 25%. Jelikož TI vychází ze skutečnosti, že Ing. Andrej Babiš je ve vztahu ke společnosti AGROFERT, a.s., tj. mateřské společnosti koncernu AGROFERT, i nadále ovládající osobou, a tím ovládající osobu i ve vztahu ke společnostem z koncernu, dochází poskytováním dotací těmto společnostem k porušování zákazu stanoveného Zákonem o střetu zájmů.

III.

V roce 2012 bylo v ČR registrováno nově vzniklé politické hnutí ANO 2011 (dále jen „Hnutí“). Od vzniku Hnutí zastává Ing. Andrej Babiš pozici jeho předsedy. Na základě výsledku parlamentních voleb v roce 2013 získává Hnutí v Poslanecké sněmovně ČR 47 mandátů a stává se tak druhým nejsilnějším politickým subjektem v ČR. Ing. Andrej Babiš se 26. října 2013 stává poslancem Parlamentu ČR. Dne 29. ledna 2014 je Ing. Andrej Babiš jmenován na post ministra financí a zároveň prvním místopředsedou vlády Mgr. Bohuslava Sobotky. Dne 24. května 2017 je Ing. Andrej Babiš z funkce ministra financí odvolán.

V parlamentních volbách 2017 získává Hnutí 29,64 % hlasů a stává se nejsilnějším politickým subjektem v ČR. Od 6. prosince 2017 je Ing. Andrej Babiš předsedou vlády ČR, od 24. ledna 2018 v demisi. Dne 6. června 2018 je znovu jmenován do funkce a pověřen sestavením vlády.

Mimo výše uvedené byl Ing. Andrej Babiš v letech 2013 – 2014 členem Rozpočtového výboru Poslanecké sněmovny ČR a v roce 2017 členem též členem Kontrolního výboru Poslanecké sněmovny ČR.¹

¹ <http://www.psp.cz/sqw/detail.sqw?id=6150&o=7>

IV.

V letech 2005 – 2017 byl Ing. Andrej Babiš jediným akcionářem společnosti AGROFERT, a.s., IČ: 26185610, se sídlem: Pyšelská 2327/2, 149 00 Praha 4, ČR.² Tato společnost je mateřskou společností koncernu AGROFERT a řídí aktivity všech dceřiných společností.

Podle informací obsažených v konsolidované výroční zprávě koncernu AGROFERT za rok 2017 sdružuje koncern AGROFERT 198 společností ovládaných a řízených ze strany společnosti AGROFERT, a.s.³ Jedná se o největší koncern působící v českém a slovenském zemědělství a potravinářství, druhý největší chemický koncernem v ČR, který je mimo jiné též druhým největším výrobcem dusíkatých hnojiv v Evropě. Koncern AGROFERT dále působí v oblasti lesnictví a dřevařství, pozemních technologií a techniky, logistiky a dopravy či obnovitelných zdrojů. Mimo to je koncern AGROFERT největším českým investorem na Slovensku a v Německu.

Koncern lze vnímat jako ekonomickou jednotku, která vytváří pravidla pro jednotné fungování všech řízených právnických osob. U koncernu, jakým je i koncern AGROFERT, se tedy předpokládá, že jednotlivé dceřiné společnosti podléhají jednotné a dlouhodobé, nikoliv však nahodilé, hospodářské politice celého koncernu směřující k stanovanému strategickému cíli.

Dne 9. února 2017 vstoupil v ČR v účinnost zákon č. 14/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony (dále jen „Novela zákona o střetu zájmů“), který omezuje společnostem veřejných funkcionářů, včetně členů vlády, přístup k dotacím a veřejným zakázkám či jim zakazuje přímo či nepřímo provozovat rozhlasové nebo televizní vysílání nebo vydávat periodický tisk.

Jelikož v rámci koncernu AGROFERT působí i společnosti, které jsou provozovatelem rozhlasového vysílání⁴ či rozhlasového a televizního vysílání a vydavatelem periodického tisku,⁵ byl Ing. Andrej Babiš jakožto veřejný funkcionář a zároveň jediný akcionář společnosti AGROFERT, a.s., která řídí celý koncern, nucen řešit výše uvedená zákonná omezení.

² <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-firma.vysledky?subjektId=525681&typ=UPLNY>

³ Konsolidovaná výroční zpráva koncernu AGROFERT za rok 2017 dostupná z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=54029704&subjektId=525681&spis=78767>

⁴ A to společnost LONDA spol. s.r.o., IČ: 49241931, se sídlem: Na příkopě 859/22, 110 00 Praha 1, ČR, údaje z obchodního rejstříku dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-firma.vysledky?subjektId=452886&typ=UPLNY> Od roku 2014 je akciová společnost AGROFERT, a.s.

stoprocentním vlastníkem, společnosti LONDA spol. s.r.o. Společnost LONDA spol. s.r.o. je mimo jiné i zajišťovatelem celoplošného rozhlasového vysílání jako například Rádia Impuls, dle statistiky nejposlouchanějšího rádia v České republice či rádia RockZone.

⁵ Jedná se o společnost MAFRA a.s., IČ: 45313351, se sídlem: Karla Engliša 519/11, 150 00 Praha 5, ČR, údaje z obchodního rejstříku dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-firma.vysledky?subjektId=14225&typ=UPLNY> AGROFERT, a.s. je od roku 2013 jediným akcionářem společnosti MAFRA a.s. Mezi hlavní předměty podnikání akciové společnosti MAFRA a.s. patří provoz televizního a rozhlasového vysílání, novinářská a redaktorská činnost a distribuce a prodej novin.⁵ Mediální skupina MAFRA a.s. zajišťuje tištěné, online, televizní i rozhlasové pokrytí v České republice i na Slovensku. Mezi její produkty patří například tři celostátní tištěné deníky (Mladá fronta DNES, Lidové noviny, Hospodářské noviny), jeden

Výše zavedená omezení tehdejší předseda vlády Ing. Andrej Babiš vyřešil tak, že s účinností od 3. února 2017 zřídil dva svěřenské fondy AB private trust I a AB private trust II., do kterých vložil listinné akcie na jméno představující 100% podíl ve společnosti AGROFERT a.s., a to v poměru 89,97% (565 akcií) ve prospěch AB private trust I a 10,03% (63 akcií) ve prospěch AB private trust II (dále společně jako „svěřenské fondy“).

V.

Dle konsolidované výroční zprávy koncernu AGROFERT za rok 2017 čerpaly jednotlivé společnosti koncernu v roce 2017 finanční prostředky z českých dotačních programů nebo Evropských strukturálních a investičních fondů (dále jen „ESIF“) ve výši necelých 1.960.000.000,- Kč⁶. Dle veřejných zdrojů se jedná o částku trojnásobně vyšší, než čerpal koncern prostřednictvím svých společností v roce 2012.⁷

Mezi dceřiné společnosti koncernu AGROFERT čerpající veřejné dotace přidělené českými nebo evropskými institucemi patří například:

- 2014, ZZN Polabí, a.s., IČ: 45148210, se sídlem K Vinici 1304, 280 66 Kolín, ČR⁸ na výstavbu skladu kapalných hnojiv Mělník
Evropské fondy 8,3 mil. Kč⁹
- 2017, OLMA, a.s., IČ: 47675730, se sídlem Pavelkova 597/18, Holice, 779 00 Olomouc, ČR¹⁰ na Specifická školení nepřenositelných znalostí výrobního procesu společnosti OLMA a.s.
Evropské fondy 5,5 mil. Kč¹¹
- 2018, Kostecké uzeniny a.s., IČ: 46900411, se sídlem: Kostelec 60, 588 61 Kostelec, ČR¹² na Komplexní projekt úspory energií v Plané, 2018
Evropské fondy 5,7 mil. Kč¹³
- 2017, Vodňanská drůbež, a.s., IČ: 25396480, se sídlem: Radomilická 886, 389 01, Vodňany, ČR¹⁴ na Specifická školení nepřenositelných odborných znalostí ve Vodňanské drůbeži

pražský deník (Metro), tištěné týdeníky (5plus2, TÉMA), internetové portály (iDNES.cz, Lidovky.cz, HNonline.sk) či televizní stanice (Óčko).

⁶ Přibližně EUR 76.146.076 (kurz ke dni 23. srpna 2018)

⁷ Holub, P., Agrofert, šroub na vymačkávání státních dotací, internetový deník Echo.cz, 1. 8. 2018,

<https://www.echo24.cz/a/ScGc5/agrofert-sroub-na-vymackavani-statnich-miliard>

⁸ <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-firma.vysledky?subjektId=445325&typ=UPLNY>

⁹ <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Evropske-fondy-v-CR/Programove-obdobi-2007-2013/Cerpani-v-obdobi-2007-2013>

¹⁰ <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-firma.vysledky?subjektId=60240&typ=UPLNY>

¹¹ <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Evropske-fondy-v-CR/Programove-obdobi-2007-2013/Cerpani-v-obdobi-2007-2013>

¹² <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-firma.vysledky?subjektId=700616&typ=UPLNY>

¹³ <https://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Statistiky-a-analyzy/Mapa-projektu/Projekty/01-Operacni-program-Podnikani-a-inovace-pro-konkur/01-3-Ucinne-nakladani-energi-i-rozvoj-energeticke/Kosteckee-uzeniny-komplexni-projekt-uspory-ener>

Evropské fondy: 32,5 mil Kč¹⁵

- 2014 – 2016, Mlékárna Hlinsko, a.s., IČ: 48169188, se sídlem: Hlinsko – Kouty 53, 539 01, ČR¹⁶ na Podporu spotřeby školního mléka
České fondy: 10,1 mil. Kč¹⁷

Že společnost AGROFERT, a.s. a její dceřiné společnosti jsou koncernem čerpajícím objemné dotační prostředky je zřejmé rovněž z kontrolního závěru¹⁸ Nejvyššího kontrolního úřadu (dále jen „NKÚ“)¹⁹ za období 2014-2020, z něhož vyplývá, že z peněžních prostředků určených na opatření Spolupráce v rámci Programu rozvoje venkova ČR obdržely většinu dotačních prostředků velké potravinářské společnosti (nikoliv malé a střední podnikatelé). Mezi příjemce nejvyšších dotačních částek z Programu rozvoje venkova patřily rovněž společnosti z koncernu AGROFERT. V obecné rovině NKÚ konstatuje, že nastavené podmínky pro poskytování dotací v rámci výše uvedeného Programu vykazují nedostatky, které ovlivňují hospodárnost a účelnost veřejných prostředků, které byly v rámci Programu vynaloženy, v důsledku čehož bylo ohroženo dosahování cílů stanovených opatřením Spolupráce.

VI.

Ačkoliv s účinností od 3. února 2017 Ing. Andrej Babiš formálně není vlastníkem (akcionářem) společnosti AGROFERT, a.s., TI se domnívá, že ve vztahu ke společnosti AGROFERT, a.s. je i nadále ovládající osobou, a to z následujících důvodů.

Ovládání koncernu AGROFERT Ing. Andrejem Babišem TI dovozuje z veřejně dostupných údajů ve slovenském Registru partnerů veřejného sektoru (dále jen „RPVS“), do kterého je na rozdíl od české Evidence údajů o skutečných majitelích možné volně nahlížet. Konkrétně tuto skutečnost dovozuje TI z tzv. verifikačního dokumentu k partnerovi veřejného sektoru, společnosti AGROFERT, a.s.,²⁰ ze kterého vyplývá, že Ing. Andrej Babiš je tzv. konečným uživatelem výhod ve smyslu ustanovení § 6a odst. 1 písm. c) bod 1, resp. bod 4 zákona č. 297/2008 Z.z., o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znění pozdějších předpisů, neboť je ve vztahu ke svěrenským fondům jejich zakladatelem a zároveň 100% příjemcem prostředků (tj. obmyšleným, resp. beneficentem).

¹⁴ <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-firma.vysledky?subjektId=730499&typ=UPLNY>

¹⁵ <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Evropske-fondy-v-CR/Programove-obdobi-2007-2013/Cerpani-v-obdobi-2007-2013>

¹⁶ <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-firma.vysledky?subjektId=711840&typ=UPLNY>

¹⁷ <https://www.szif.cz/cs/seznam-prijemcu-dotaci?ji=1000005526&opatr=&year=2017&portalAction=detail>

¹⁸ <https://www.nku.cz/cz/pro-media/tiskove-zpravy/dotace-na-spolupraci:-vetsina-penez-se-rozdeli-mezi-velke-firmy--podpora-malych-a-strednich-podniku-vazne-id9643/>

¹⁹ Na zákonodárné, výkonné a soudní moci nezávislý kontrolní orgán kontrolující hospodaření se státním majetkem a dále rovněž např. hospodaření s prostředky, poskytnutými ČR ze zahraničí.

²⁰ Viz příloha č. 1, aktuální údaje dostupné z RPVS: <https://rpvs.gov.sk/rpvs/Partner/Partner/Detail/7859>

Z verifikačního dokumentu dále vyplývá, že hlavním účelem obou svěřenských fondů je správa akcií společnosti AGROFERT, a.s. a jejich prostřednictvím celého koncernu AGROFERT.

Pojem „konečný uživatel výhod“, tak jak jej užívá slovenský zákon č. 297/2008 Z.z., odpovídá v českém právu pojmu „skutečný majitel“, jehož definice je obsažena v ustanovení § 4 odst. 4 zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Zákon proti legalizaci výnosů z trestné činnosti“). Oba pojmy vycházejí z termínu „beneficial owner“ používaným ve směrnici AML²¹, kterou měly členské státy Evropské unie povinnost transponovat do svého právního řádu. „Beneficial owner“ (skutečný majitel, konečný uživatel výhod) je jak v unijním, tak v českém i ve slovenském právu shodně vymezen jako „osoba či osoby s rozhodujícím vlivem“, tzn. ovládající osoba.

Podle Zákona proti legalizaci výnosů z trestné činnosti se má za to, že u sdružení majetku bez právní subjektivity, jakými jsou i svěřenské fondy, je za skutečného majitele považován jejich zakladatel či obmyšlený.²² V případě svěřenských fondů je Ing. Andrej Babiš zakladatelem a rovněž obmyšleným, tudíž je na něho potřeba nahlížet jako na skutečného majitele. Zákon proti legalizaci výnosů z trestné činnosti v návěti ustanovení § 4 odst. 4 stanoví, že skutečným majitelem je rovněž fyzická osoba, která má fakticky možnost vykonávat přímo nebo nepřímo rozhodující vliv ve svěřenském fondu; na základě níže uvedených skutečností dovozujeme, že Ing. Andrej Babiš je i osobou s rozhodujícím vlivem.

Vycházíme-li ze skutečnosti, že Ing. Andrej Babiš jako fyzická osoba může ve vztahu ke svěřenským fondům vykonávat alespoň nepřímo rozhodující vliv na správu svěřenských fondů, lze Ing. Andreje Babiše považovat za ovládající osobou ve smyslu ustanovení § 74 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů, neboť:

- (i) je jediným zakladatelem a zároveň jediným obmyšleným svěřenských fondů, přičemž z pozice zakladatele jmenoval správce obou svěřenských fondů, což Ing. Andreji Babišovi dává nejvyšší možnou míru kontroly nad oběma fondy, neboť mu náleží dohled nad správou obou svěřenských fondů. Dle § 1463 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OZ“), dohled nad správou svěřenského fondu vykonává vždy zakladatel a osoba obmyšlená (případně další osoby, určí-li tak statut). Jak poukazuje komentář k občanskému zákoníku: „S ohledem na celou zákonnou koncepci lze soudit, že ustanovení o dohledu mají ve své podstatě kogentní charakter. To znamená, že je statut nemůže vyloučit.“²³ Tohoto práva proto není možné se ze strany zakladatele a obmyšleného vzdát. V rámci

²¹ Směrnice 2015/849/EU o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu.

²² Viz § 4 odst. 4 písm. c) bod 1 a 4 zákona č. 253/2008 Sb. a čl. 3 odst. 6 písm. b) směrnice 2015/849/EU o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu.

²³ Švestka, J.; Dvořák, J.; Fiala, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 1249, k § 1463.

předcházení ztrátám je účelem dohledu mimo jiné i možnost přímo nebo nepřímo usměrňovat správce v jeho činnosti ve smyslu účelu, k němuž fond slouží²⁴;

- (ii) svěřenský správce má k Ing. Andreji Babišovi jako k obmyšlenému povinnost loajality,²⁵ Ing. Andrej Babiš jako obmyšlený může navíc docílit odvolání svěřenského správce v případě, že porušuje své povinnosti při správě fondu;
- (iii) logicky nemůže být proti své vůli orgány kteréhokoliv ze svěřenských fondů odvolán či jinak zbaven funkce zakladatele nebo beneficienta, zatímco může samostatně či spolu s některými dalšími osobami zainteresovanými v obou svěřenských fondech, zbavit funkce jakéhokoli z členů rady protektorů, a to vzhledem k tomu, že:
- jako beneficientovi mu přináležejí právo jmenovat a odvolat tzv. rodinného protektora,
 - prostřednictvím tzv. rodinného protektora může ovlivnit složení rady protektorů tím, že odvolání jakéhokoli ze zbývajících dvou členů rady protektorů není možné bez souhlasu rodinného protektora, jenž je třetím členem obou rad protektorů a jenž je odvolatelný Ing. Andrejem Babišem jako beneficientem obou svěřenských fondů,
- a tím nepřímo ovlivnit i činnost svěřenských správců;
- (iv) může nepřímo uplatnit rozhodující vliv, a to sám nebo prostřednictvím svého vlivu na jednoho či více členů rady protektorů, vůči jednomu nebo oběma svěřenským správcům ohledně toho, jak jménem těchto svěřenských fondů vykonávat akcionářská práva ve vztahu ke koncernu AGROFERT, neboť
- oba správci musí chránit zájmy Ing. Andreje Babiše jako jediného beneficienta obou svěřenských fondů, jednat vůči němu jako beneficientovi s povinností loajality a péčí řádného hospodáře,
 - oba správci jsou závislí na koncernu AGROFERT, protože ve společnosti AGROFERT, a.s. vykonávají funkci člena statutárního orgánu (člena představenstva, resp. předsedy představenstva),
 - Ing. Andrej Babiš může sám nebo prostřednictvím svého vlivu na jednoho či více členů rady protektorů nepřímo docílit i odvolání obou správců těchto svěřenských fondů, jak je popsáno výše;
- (v) jako zakladatel a beneficient má na základě práva dohledu zákonné právo na to, aby mu svěřenský správce předložil veškeré smlouvy, doklady, účty nebo jakékoli jiné informace související s výkonem funkce správy obou jednotlivých svěřenských fondů (ustanovení § 1465 odst. 2 OZ);

²⁴ Švestka, J.; Dvořák, J.; Fiala, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 1248, k § 1463.

²⁵ Petrov, J.; Výtisk, M.; Beran, V. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2017, str. 1437, k § 1456.

- (vi) může kdykoli způsobit zánik jednoho nebo obou svěřenských fondů a ujmout se zpět přímého výkonu akcionářských práv ve společnosti AGROFERT, a.s., neboť jako jediný obmyšlený se může vzdát práva na plnění ze svěřenského fondu, čímž dojde k zániku jednoho či obou uvedených svěřenských fondů (ustanovení § 1471 OZ).

Kromě skutečností popsanych výše, které dokládají faktické postavení Ing. Andreje Babiše jako ovládající osoby, je možné vycházet taktéž z definice uvedené v zákoně č. 164/2013 Sb., zákon o mezinárodní spolupráci při správě daní. Ten v ustanovení § 13d odst. 2 písm. b) stanoví, že ovládající osobou svěřenského fondu je zakladatel, svěřenský správce, osoba vykonávající dohled nad správou fondu, obmyšlený nebo jiná fyzická osoba mající nejvyšší faktickou kontrolu nad svěřenským fondem. Vzhledem k tomu, že Ing. Andrej Babiš je jak zakladatelem, tak obmyšleným obou svěřenských fondů, je bez dalšího osobou ovládající.

Ze shora uvedeného tedy jednoznačně vyplývá, že Ing. Andrej Babiš je ovládající osobou svěřenských fondů²⁶ a, jelikož tyto svěřenské fondy vlastní 100% podíl ve společnosti AGROFERT, a.s., je prostřednictvím těchto svěřenských fondů ovládající osobou koncernu AGROFERT.

VII.

Jak bylo shora popsáno, Ing. Andrej Babiš byl a je vrcholným představitelem státní moci v České republice. Zároveň je ovládající osobou koncernu AGROFERT.

Z pohledu posouzení možného porušení unijních předpisů je namístě zaměřit se zejména na období, kdy byl Ing. Andrej Babiš jako ministr financí členem vlády ČR, tj. období od 29. ledna 2014 až do 24. května 2017,²⁷ a dále na období, kdy Ing. Andrej Babiš zastával a nadále zastává post předsedy vlády ČR, tj. období od 6. prosince 2017 doposud (dále společně jako „Dotčené období“).

TI spatřuje v působení Ing. Andreje Babiše během Dotčeného období jako člena vlády a zároveň ovládající osoby společnosti AGROFERT a.s., které řídí celý koncern AGROFERT, střet zájmů a z toho vyplývající porušení čl. 61 nařízení (EU, Euratom) č. 2018/1046, resp. porušení čl. 57 nařízení (EU, Euratom) č. 966/2012 a dále zákazu stanoveného v ustanovení § 4c Zákona o střetu zájmů.

Z výše uvedených důvodů se TI domnívá, že veškeré finanční prostředky pocházející především z ESIF a poskytnuté dále skrze Národní fond²⁸ všem společnostem koncernu

²⁶ Kdy může sám a/nebo společně s ostatními osobami působícími v orgánech svěřenských fondů AB private trust I a AB private trust II vykonávat rozhodující vliv.

²⁷ Z pohledu porušení české legislativy je rozhodným obdobím období, kdy Ing. Andrej Babiš zastával post ministra financí za účinnosti Novely zákona o střetu zájmů, tj. období od 9. února 2017 až do 24. května 2017 a dále období, kdy je jako předseda vlády veřejným funkcionářem, tj. období od 6. prosince 2017 doposud.

²⁸ V souladu s dohodou podepsanou dne 12. října 1998 mezi ministrem financí Mgr. Ivo Svobodou za vládu České republiky a Hans Van Den Broekem, členem Evropské komise za Evropské společenství, formou Memoranda o ustavení Národního fondu je od 31. 12. 1998 zřízen na Ministerstvu financí České republiky

AGROFERT během Dotčeného období byly přiděleny či proplaceny v rozporu s ustanoveními unijního a českého práva týkajícími se zákazu střetu zájmů či zákazu ohledně čerpání dotací, který se týká společností ovládaných veřejnými funkcionáři.

a) Střet zájmů z pohledu čl. 61 nařízení (EU) č. 2018/1046

Čl. 61 odst. 1 nařízení (EU) č. 2018/1046 (dále jen „Nové finanční nařízení“), jež vstoupilo v účinnost dne 2. srpna 2018, stanoví, že: *„Účastníci finančních operací ve smyslu kapitoly 4 této hlavy a jiné osoby, včetně vnitrostátních orgánů na všech úrovních, podílející se na plnění rozpočtu v přímém, nepřímém a sdíleném řízení, včetně přípravy na tuto činnost, na auditu nebo na kontrole, se zdrží jakéhokoli jednání, jež by mohlo uvést jejich zájmy do střetu se zájmy Unie. Přijmou rovněž vhodná opatření, která u funkcí v rámci jejich odpovědnosti zamezí vzniku střetu zájmů a která řeší situace, jež lze objektivně vnímat jako střet zájmů.“*

Ing. Andrej Babiš se v minulosti podílel a i nadále se podílí na plnění rozpočtu EU v přímém, nepřímém a sdíleném řízení, včetně přípravy na tuto činnost, na auditu nebo na kontrole, jelikož je členem vnitrostátního orgánu, konkrétně členem vlády, a to v současné době jejím předsedou a v minulosti ministr financí.

Jako ministru financí mu v rámci organizační struktury ministerstva, pro kterou je navíc charakteristický vztah nadřízenosti a podřízenosti (subordinace), byl podřízen odbor, který přímo spravuje a řídí tok finančních prostředků poskytnutých ČR ze strany EU, včetně finančních prostředků z ESIF, tj. Národní fond. Ministerstvo financí ČR, resp. Národní fond jako platební orgán koordinuje řízení toků prostředků poskytnutých z rozpočtu EU a spravuje tyto prostředky.

V současné době mu z pozice předsedy vlády plynou formální i neformálních mocenská oprávnění vůči odpovědným ministrům a vedoucím osobám dalších státních či veřejných úřadů obdobné či nižší úrovně než jsou ministerstva, které veřejná funkce předsedy vlády obnáší.

Tato skutečnost vyplývá např. z faktu, že vláda je vrcholným orgánem výkonné moci v ČR. Předseda vlády pak navrhuje prezidentu republiky jmenování a odvolání ministrů vlády České republiky, přičemž člen vlády nesmí vykonávat činnosti, jejichž povaha odporuje výkonu jeho funkce. Podrobnosti v tomto ohledu má stanovit zákon, především tedy Zákon o střetu zájmů.

Navíc je aktuálně i Ministerstvo financí ČR obsazeno ministryní financí nominovanou právě Hnutím, jehož předsedou je právě Ing. Andrej Babiš, z čehož vyplývají další přímé politické vazby mezi Ministerstvem financí jako orgánem spravujícím Národní fond a Ing. Andrejem Babišem jako předsedou vlády ČR.

Národní fond jako centrální místo státní správy pro převod prostředků z Evropské unie určených pro Českou republiku k financování programů a projektů v souladu s příslušnými Finančními memorandy.

Finanční prostředky Společenství jsou vedeny na účtech otevřených pro tento účel v České národní bance. S finančními prostředky na těchto účtech se nakládá jako s prostředky na účtech státních finančních aktiv. Čerpání a užití prostředků Národního fondu a jejich kontrola se řídí rozpočtovými pravidly České republiky a příslušnými prováděcími předpisy.

<https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/1999/1999-12-31-tiskova-zprava-6559-narodni-6559>

| Transparency International - Česká republika, o. p. s. | Sokolovská 260/143, 180 00 Praha 8, Česká republika |

| Tel: +420 224 240 895-7 | posta@transparency.cz | www.transparency.cz |

Ing. Andrej Babiš se pak dále se podílí mimo jiné na:

- (a) přípravě evropského rozpočtu, například díky možnosti:
 - (i) účastnit se jednání Evropské rady určující priority a výši rozpočtu Evropské unie a částí rozpočtu Evropské unie;
 - (ii) určovat či spoluurčovat národní priority pro projekty, jež budou později spolufinancovány z finančních prostředků Evropské unie (například z pozice předsedy Rady pro ESIF jako nadresortního odborného a poradního orgánu vlády České republiky, který zajišťuje věcné zaměření intervencí všech ESIF v České republice v programovém období 2014-2020²⁹);
- (b) plnění evropského rozpočtu, například díky faktické možnosti:
 - (i) ovlivnit závěry Auditního orgánu, jedná-li se o společnosti z koncernu AGROFERT, a to ve svůj prospěch a/nebo ve prospěch některých společností koncernu AGROFERT, které byly nebo jsou příjemci dotací, jako například v případě Čapí hnízdo;³⁰
 - (ii) ovlivnit závěry kontrolních orgánů finanční správy, jedná-li se o koncern AGROFERT, jako například v případě speciálního a zcela nestandardního zpětného vymáhání neoprávněně vyplacené dotace v případě Čapího hnízda.³¹

Čl. 61 Nového finančního nařízení pak v odst. 3 stanoví, že: „...*ke střetu zájmů dochází, je-li z rodinných důvodů, z důvodů citových vazeb, z důvodů politické nebo národní spřízněnosti, z důvodů hospodářského zájmu nebo z důvodů jiného přímého či nepřímého osobního zájmu ohrožen nestranný a objektivní výkon funkcí účastníka finančních operací nebo jiné osoby podle odstavce 1*“.

S ohledem na faktický vztah Ing. Andreje Babiše ke koncernu AGROFERT prostřednictvím vztahu ovládání vůči svěřenským fondům, ve kterých je zakladatelem a obmyšleným, je možné učinit závěr, že výše uvedené podmínky existence především hospodářského zájmu jsou naplněny.

²⁹ K postavení Rady ESIF viz: <https://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Narodni-organ-pro-koordinaci/Pracovni-skupiny/Rada-pro-fondy-SSR> S Radou ESIF se dále počítá i v programovém období po roce 2020 a již v současné době se podílí na přípravě na toto období: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/rada-esif-projednala-cerpani-prostredku-z-fondu-eu-a-pripravu-na-obdobi-po-roce-2020-167708/>

³⁰ Jako například lze uvést závěry zprávy Auditního orgánu z roku 2016 v případě Čapího hnízda, kdy Auditní orgán nejen porušil mezinárodní auditní standardy, ale rovněž došel k opačným závěrům než unijní úřad OLAF. K tomu viz kritická analýza zprávy Auditního orgánu v případě Čapího hnízda:

<https://goodgovernance.cz/2017/05/30/quality-review-of-the-audit-engagement-of-the-project-stork-nest-farm-carried-out-by-the-audit-authority-ministry-of-finance/>

A dále: <https://goodgovernance.cz/2017/08/18/failure-of-the-control-system-of-the-european-commission-in-providing-subsidies-in-the-czech-republic/>

³¹ Viz příloha jako součást Přílohy 3 - Důkazní dokumenty.

b) Střet zájmů z pohledu čl. 57 nařízení (EU, Euratom) č. 966/2012

Ing. Andreje Babiš se nachází ve střetu zájmů jak dle Nového finančního nařízení, tak dle nařízení (EU, Euratom) č. 966/2012 (dále jen „Finanční nařízení“).

Čl. 57 odst. 1 Finančního nařízení stanoví, že: *„Účastníci finančních operací a jiné osoby podílející se na plnění rozpočtu a na jeho správě, včetně přípravy na tuto činnost, na auditu nebo na kontrole se zdrží jakéhokoli jednání, jež by mohlo uvést jejich zájmy do střetu se zájmy Unie.“*

Na rozdíl od Nového finančního nařízení není v definici explicitně pamatováno na vnitrostátní orgány, nicméně podle názoru TI je důvodem změny (tj. explicitní uvedení „*vnitrostátních orgánů*“ jako jedné z kategorie tzv. jiných osob podílejících se na plnění rozpočtu a jeho správě) pouze odstranění možných výkladových nejasností, nikoliv rozšíření stávající definice střetu zájmů ve smyslu čl. 57 Finančního nařízení. Je tedy nepochybné, že i za účinnosti Finančního nařízení mezi tzv. *jiné osoby podílející se na plnění rozpočtu a na jeho správě, včetně přípravy na tuto činnost, na auditu nebo na kontrole* patřily i vnitrostátní orgány, konkrétně např. ministr financí (Ministerstvo financí ČR jako vnitrostátní ústřední orgán státní správy) či předseda vlády (vláda ČR jako vnitrostátní vrcholný orgán výkonné moci).

TI se domnívá, že pojem střet zájmů by měl být vykládán i ve světle usnesení Evropského parlamentu ze dne 14. září 2017 o odpovědnosti, transparentnosti a integritě v orgánech Evropské unie³², které v souvislosti se správou finančních prostředků Evropské unie v bodu 44 praví, že:

“mají-li podniky, které vlastní úřední osoby EU, možnost požádat o finanční prostředky EU či obdržet tyto prostředky jako subdodavatelé, přičemž za řádné využívání těchto prostředků a za kontrolu jejich využívání nesou odpovědnost samotní vlastníci a úřední osoby, vzniká závažný střet zájmů”

Je tedy patrné, že situace, kdy společnost, jejímž vlastníkem je úřední osoba Evropské unie, má možnost získat finanční prostředky Evropské unie, a tato osoba je zároveň odpovědná za kontrolu využívání těchto prostředků, je považována Evropským parlamentem za závažný střet zájmů. Za účelem jednotného výkladu unijních předpisů v jednotlivých členských státech Evropské unie by obdobný přístup měl být zvolen i v případě vnitrostátních úředních osob, resp. členů vnitrostátních orgánů. Navíc v případě posuzování vlastnické struktury by měl být v úvahu brán faktický stav, včetně možnosti dané osoby vykonávat v předmětné společnosti (i nepřímý) rozhodující vliv, nikoliv pouze formálně právní nastavení této struktury.

³² <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2017-0358+0+DOC+XML+V0//CS>

VIII.

Orgány ČR pak jako řídicí orgány mají povinnost v souladu s čl. 125 odst. 4 písm. a) nařízení (EU) č. 1303/2013 dohlížet na soulad s právními předpisy EU a ČR. V případě české legislativy se v daném případě konkrétně jedná zejména o dohled nad dodržováním § 4c Zákona o střetu zájmů, dle něhož: „... je zakázáno poskytnout dotaci podle právního předpisu upravujícího rozpočtová pravidla nebo investiční pobídku podle právního předpisu upravujícího investiční pobídky obchodní společnosti, ve které veřejný funkcionář uvedený v § 2 odst. 1 písm. c) nebo jím ovládaná osoba vlastní podíl představující alespoň 25 % účasti společníka v obchodní společnosti.“

Výše zmíněné ustanovení Zákona o střetu zájmů zapovídá i dotace poskytnuté z tzv. Národního fondu ve smyslu zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, ve znění pozdějších předpisů. Národní fond je kromě jiného souhrnem peněžních prostředků, které svěřuje Evropská unie České republice k realizaci programů nebo projektů spolufinancovaných z rozpočtu Evropské unie prostřednictvím ESIF.

IX.

TI z výše uvedených důvodů žádá o prověření, zda byly během Dotčeného období finanční prostředky EU vyplacené společností z koncernu AGROFERT přiděleny v souladu s právními předpisy EU. Bude-li potvrzena existence střetu zájmů u Ing. Andreje Babiše, žádá TI Evropskou komisi o přijetí adekvátních kroků, a to včetně případné finanční korekce v maximální výši v souladu se závazkem Komise zpětně získat prostředky, které byly získány či použity podvodně.³³

Konečně TI též apeluje na to, aby byly v následujících letech stávajícího programového období, jakož i v následujících programových obdobích důsledně aplikována ustanovení Nového finančního nařízení, a to nejen vůči koncernu AGROFERT, ale též dalším subjektům nacházejícím se v obdobném postavení, a dotace z ESIF přidělovány v souladu s nimi.

³³ Obecný princip zmíněný v: http://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/what/glossary/f/financial-corrections